

บทที่ 4

การบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปี

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอระบบการบ่งชี้สถานที่ทั้งระบบในภาษาอิมปี โดยจะแสดงรูปบ่งชี้สถานที่ประเภทต่างๆ การจัดหมวดคำ การให้ความหมายและแสดงตัวอย่างการใช้ของรูปบ่งชี้สถานที่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในภาษาอิมปีมีการบ่งชี้สถานที่ด้วยรูปบ่งชี้สถานที่สองประเภท คือ หมวดคำคำชี้เฉพาะประเภทต่างๆ และหมวดคำคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้

4.1 บทนำ

ในบทที่แล้วผู้วิจัยได้พรรณาสถานที่ในภาษาอิมปีเพื่อเป็นการนำเสนอภาพรวมของการพรรณาสถานที่ อีกทั้งเพื่อค้นหาสภาพภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพรรณาสถานที่ในภาษาอิมปี ซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์กับระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปี ตามปกติการพรรณาสถานที่ (spatial description) และการบ่งชี้สถานที่ (place deixis หรือ spatial deixis) ต่างก็มีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์เรื่องพื้นที่อยู่แล้วซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมักจะแสดงให้เห็นได้จากการใช้ภาษา เช่น ในการเก็บข้อมูลการพรรณาสถานที่ในภาษาอิมปี ผู้วิจัยพบบ่อยครั้งว่า เมื่อผู้วิจัยถามคนอิมปีว่า na4 ?i6 ha2 ni6 ho1 ‘บ้านของคุณอยู่ที่ไหน’ คนอิมปีไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ส่วนมากจะตอบด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะว่า naŋ5 ‘ที่นั่น’ หรือแม้แต่สิ่งที่อยู่ในระยะที่สายตา มองเห็นถ้าผู้วิจัยถามเพื่อต้องการคำตอบที่แสดงความสัมพันธ์กันในเรื่องพื้นที่ เช่น ผู้วิจัยเห็นไม้กวาดวางอยู่หน้าต้นกล้วย ผู้วิจัยถามว่า ha2 ja4pə6 ni6 ho1 ‘ไม้กวาดอยู่ที่ไหน’ ผู้บอกภาษาคนอิมปีตอบว่า nu6 ‘ที่นั่น’ จะเห็นได้ว่าจากภาพที่ปรากฏแก่สายตาภาพเดียวกันผู้พูดสามารถสื่อสารออกมาได้ทั้งเป็นการพรรณาสถานที่และการบ่งชี้สถานที่ แต่การที่คนอิมปีตอบออกมาด้วยการใช้การบ่งชี้สถานที่แทนที่จะตอบด้วยการพรรณาสถานที่นั้นเป็นเพราะทั้งผู้บอกภาษาและผู้วิจัยเองอยู่ในบริบท (context) เดียวกันและมีจุดศูนย์ (here-now point) ร่วมกันอีกทั้ง

กำลังพูดถึงสิ่งของที่อยู่ในบริบทนั้น ผู้บอกภาษาคนอื่นปีจึงสื่อสารด้วยการใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะซึ่งทั้ง ผู้พูดและผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่าการใช้การพรรณนาสถานที่

ในประเด็นนี้ Svorou (1988) กล่าวว่า การที่ผู้พูดจะเลือกใช้การพรรณนาสถานที่หรือการบ่งชี้สถานที่นั้นเกี่ยวข้องกับระดับของความสำเร็จเฉพาะ (degree of specificity) ซึ่งหมายถึง ความสำเร็จเฉพาะในการระบุสิ่งที่อ้างถึง (referents) ในโลก และระดับของความชัดเจน (degree of specialization) ซึ่งหมายถึง ความมากน้อยของรายละเอียดในการพรรณนาสถานที่ ตัวอย่างในภาษาอังกฤษคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะ ได้แก่ here ซึ่งเป็นการบ่งชี้สถานที่และคำบุพบท (preposition) ในวลีของการพรรณนาสถานที่ว่า at the back of the house นั้นต่างแสดงระดับของความสำเร็จเฉพาะด้วยกันทั้งสองกลุ่ม แต่คำว่า here มีระดับของความสำเร็จเฉพาะต่ำกว่าบุพบทวลีดังกล่าว เพราะคำว่า here ต้องการสาระเรื่องตำแหน่งของผู้พูดอย่างเดียวในขณะที่ด้วยคำดังกล่าวออกมา (เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องตำแหน่งและเวลามากกว่า) และคำว่า here บ่งชี้เพียงตำแหน่งของวัตถุหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบๆ ตัวผู้พูดเท่านั้น นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบคำว่า here กับบุพบทวลี at the back of the house วลีหลังจะมีระดับของความชัดเจนมากกว่า เพราะมีการอ้างถึงบ้านหลังที่ชี้เฉพาะและระบุด้านหลังของบ้านหลังนั้น ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นด้านไหนของบ้าน

Svorou กล่าวต่อไปว่า การเลือกที่จะระบุระดับของความสำเร็จเฉพาะและระดับของความชัดเจนหรือกล่าวอย่างหนึ่งว่าการเลือกให้การพรรณนาสถานที่หรือเลือกใช้การบ่งชี้สถานที่นั้นขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้พูด ผู้ฟัง และบริบทในการสื่อสารของผู้พูดและผู้ฟังเป็นสำคัญ ถ้าในการสนทนาผู้พูดต้องการพูดถึงสิ่งที่อยู่ในบริบทของการสนทนาโดยผู้พูดและผู้ฟังมีจุดศูนย์กลางร่วมกันอยู่ ผู้พูดและผู้ฟังสามารถเลือกที่จะสื่อสารด้วยการบ่งชี้สถานที่ ซึ่งมีระดับของความสำเร็จเฉพาะและระดับของความชัดเจนต่ำ แต่สามารถเข้าใจได้ง่ายทั้งผู้พูดและผู้ฟัง การเลือกที่จะสื่อสารด้วยการพรรณนาสถานที่ ซึ่งมีระดับของความสำเร็จเฉพาะและระดับของความชัดเจนสูงกว่านั้นจะเกิดขึ้นเมื่อผู้พูดพูดกับผู้ฟังอยู่ในสถานการณ์ที่มีจุดศูนย์กลางเปลี่ยนไป หรือในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังไม่ได้มีจุดศูนย์กลางร่วมกัน สถานการณ์ดังกล่าวได้แก่ การสื่อสารโดยการเขียน การสนทนาทางโทรศัพท์ ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังมีเวลาร่วมกันแต่สถานที่แตกต่างกัน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการพรรณนาสถานที่และการบ่งชี้สถานที่นั้น มีความสัมพันธ์กันและใกล้เคียงกันมากทั้งในส่วนที่ต่างก็เกี่ยวข้องกับเรื่องมโนทัศน์พื้นที่และศักยภาพในการระบุตำแหน่งของสิ่งของต่างๆ* อย่างไรก็ตามทั้งการพรรณนาสถานที่และการบ่งชี้สถานที่ที่ไม่ใช่มโนทัศน์เดียวกันแต่จัดว่าเป็นคนละมโนทัศน์ กล่าวคือ การพรรณนาสถานที่เป็นการระบุสถานที่โดยแสดงความสัมพันธ์เรื่องสถานที่ระหว่างสิ่งของต่างๆ สองอย่างขึ้นไป หรือสิ่งของต่างๆ รอบตัวเรากับตำแหน่งของเราเอง แต่การบ่งชี้สถานที่เป็นการบ่งชี้ระยะห่างของสิ่งของกับตำแหน่งของผู้พูด หรือบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาหรือออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังโดยผ่านมุมมองของผู้พูดและมีตัวผู้พูดเป็นศูนย์กลางเสมอ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับบริบทของการสนทนาเป็นอย่างมาก แม้ว่าในความคิดเห็นของสโรวไร การบ่งชี้สถานที่จะมีระดับของความชี้เฉพาะและระดับของความชัดเจนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกรพรรณนาสถานที่ แต่การบ่งชี้สถานที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบริบทของการสนทนาจึงทำให้การบ่งชี้สถานที่ที่มีความซับซ้อนภายในระบบของตัวเองในการใช้และการตีความมากกว่าการพรรณนาสถานที่

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการบ่งชี้สถานที่ทั้งระบบในภาษาอิมปีว่าสามารถบ่งชี้สถานที่ด้วยรูปบ่งชี้สถานที่อะไรบ้าง และสามารถแบ่งออกเป็นหมวดคำได้กี่ประเภท อะไรบ้าง และจะอธิบายความหมายของรูปบ่งชี้สถานที่แต่ละคำพร้อมทั้งตัวอย่างของการใช้ด้วย ในการจัดหมวดคำของรูปบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีนี้ ผู้วิจัยใช้การจัดหมวดคำของ Givón (1987) เป็นเกณฑ์ เกณฑ์ดังกล่าวได้แก่ ลักษณะทางอรรถศาสตร์ (semantic characteristics) และลักษณะทางวากยสัมพันธ์ (syntactic characteristics)**

* ศักยภาพในการระบุตำแหน่งของสิ่งต่างๆ หมายถึง ความสามารถในระบุตำแหน่งสิ่งต่างๆ ซึ่งในการระบุชี้ของ ผู้พูดจะเลือกการพรรณนาสถานที่หรือการบ่งชี้สถานที่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับโอกาสที่ผู้พูดจะเลือกใช้

*อันที่จริง ก็อน ยังใช้เกณฑ์อีก 1 เกณฑ์ในการจัดหมวดคำคือ ลักษณะทางระบบคำ (morphological characteristics) แต่ผู้วิจัยมิได้ใช้เกณฑ์นี้ เพราะเกณฑ์ดังกล่าวก็อนมักใช้อธิบายกับหน่วยคำที่ไม่สามารถอยู่โดดๆ ได้ (bound morpheme) แต่หมวดคำของรูปบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีทั้งหมดเป็นหน่วยคำอิสระ (free morpheme) จึงไม่สามารถใช้เกณฑ์ดังกล่าวอธิบายได้

4.2 ประเภทของรูปพจน์สถานที่ในภาษาอิมปี

จากการศึกษาระบบการพจน์สถานที่ในภาษาอิมปีผู้วิจัยพบว่ารูปพจน์สถานที่ในภาษาอิมปีทั้งหมดเป็นหน่วยคำอิสระ (free morpheme) ซึ่งจากการใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ สามารถจัดหมวดหมู่ของรูปพจน์สถานที่ในภาษาอิมปีได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

- กลุ่มหมวดคำ คำชี้เฉพาะ (demonstratives)
- กลุ่มหมวดคำ คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการพจน์ (deictic motion verbs)

กลุ่มหมวดคำคำชี้เฉพาะประเภทต่าง ๆ	กลุ่มหมวดคำคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการพจน์
<ul style="list-style-type: none"> - คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ - คำสรรพนามชี้เฉพาะ - คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะ - คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะพจน์อาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการพจน์ที่มีความหมายว่า 'ไป' 'มา' 'เอาไป' และ 'เอามา'

ตารางที่ 1: ตารางแสดงประเภทของรูปพจน์สถานที่ในภาษาอิมปี

รูปพจน์สถานที่ประเภทคำชี้เฉพาะประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมักจะพจน์สถานที่โดยมีมิติใกล้-ไกลกับตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังเป็นหลัก แต่ ในภาษาอิมปีมีคำชี้เฉพาะบางประเภทมีมิติในการพจน์เพิ่มขึ้น คือมีมิติใกล้เฉพาะผู้พูดและไกลเฉพาะผู้ฟังเท่านั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของการพจน์สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะในภาษาอิมปี ส่วนรูปพจน์สถานที่ประเภทคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการพจน์นั้นปกติจะพจน์สถานที่โดยมีมิติของการเคลื่อนที่เข้าหาและออกจากตำแหน่งผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง นอกจากนี้ยังมีการพจน์ทิศทางออก-ทิศตะวันตกและพจน์ระดับพื้นที่สูง-ต่ำของจุดเริ่มและจุดหมายของการเคลื่อนที่อีกด้วย

4.2.1 กลุ่มหมวดคำ คำชี้เฉพาะประเภทต่าง ๆ

รูปปงชี้สถานที่ในกลุ่มหมวดคำนี้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ (demonstrative adjectives)
- คำสรรพนามชี้เฉพาะ (demonstrative pronouns)
- คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะ (demonstrative adverbs)
- คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะปงชี้อาการ (demonstrative adverbs of manner)

4.2.1.1 คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ

คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปีมีลักษณะทางอรรถศาสตร์คือ ปงชี้ระยะห่างของคน สัตว์ หรือสิ่งของที่ต้องการระบุโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง ในภาษาอิมปีมีการ ปงชี้สถานที่เฉพาะระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดมี 5 ตำแหน่ง นอกจากนี้ยังมีคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะอื่น ๆ อีกหลายคำซึ่งมีการใช้แตกต่างกัน คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปีมีลักษณะทาง วากยสัมพันธ์ คือ ทำหน้าที่ขยายคำนามในนามวลีโดยมีตำแหน่งอยู่ข้างหลังและอยู่ข้างหน้าคำนาม ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะแต่ละประเภท คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะสามารถแบ่งตาม ประเภทของการใช้ออกเป็น 2 ประเภทคือ

- คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะซึ่งใช้ปงชี้ระยะทาง (distance) มีตำแหน่งหลังคำนาม*
- คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ ซึ่งใช้ปงชี้ทิศทาง (direction) มีตำแหน่งอยู่หน้าคำนาม

*ในกรณีที่คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะขยายคำสรรพนามชี้เฉพาะ kha4 ‘คนนั้น’ คุณศัพท์ชี้เฉพาะจะอยู่ ตำแหน่งหน้าคำว่า kha4 (ดูหน้า 107)

คำคุณศัพท์ที่เฉพาะในภาษาอิมปี**					
บ่งชี้ระยะทาง		บ่งชี้ทิศทาง			
		ใช้พรรณนาสถานที่		ใช้ระบุสิ่งของที่มีหัว-ท้าย	
ใกล้ผู้พูดหรือผู้ฟัง	ไกลผู้พูด/ผู้ฟัง	ใกล้ผู้พูด/ผู้ฟัง	ไกลผู้พูด/ผู้ฟัง	ใกล้ผู้พูด	ใกล้ผู้ฟัง
hi6 'นี่'	hr6 'นั่น'	hi6 'นี่'	ni6 'นั่น'	hc6 'นี่'	thc6 'นั่น'
hr6 'นี่'	nr6 'นั่น'	ha6 'นี่'	na6 'นั่น'		
(ผู้พูดถืออยู่)	na6 'นั่น'		tha6 'นั่น'		
thr6 'นั่น'	nu6 'โน้น'		nu6 'โน้น'		
(ผู้ฟังถืออยู่)	naŋ5 'นู้น'				

ตารางที่ 2 : ตารางแสดงคำคุณศัพท์ที่เฉพาะในภาษาอิมปี

คำคุณศัพท์ที่เฉพาะประเภทบ่งชี้ระยะทาง

คำคุณศัพท์ที่เฉพาะประเภทบ่งชี้ระยะทาง เป็นรูปบ่งชี้สถานที่ซึ่งใช้บ่งชี้ระยะใกล้-ไกลของตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของ โดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง คำคุณศัพท์ที่เฉพาะประเภทนี้ มีทั้งบ่งชี้ระยะใกล้และไกลผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง โดยมีตำแหน่งอยู่หลังคำนาม ได้แก่ คำว่า hi6 'นี่' และ hr6 'นี่' บ่งชี้ระยะใกล้ และคำว่า hr6 'นั่น' nr6 'นั่น' na6 'นั่น' nu6 'โน้น' naŋ5 'นู้น' บ่งชี้ระยะไกล เช่น

**สังเกตได้ว่าคำคุณศัพท์ที่เฉพาะหลายคำ ซึ่งมีรูปเดียวแต่สามารถทำหน้าที่บ่งชี้สถานที่ได้หลายประเภท เช่น hi6, hr6, na6, nu6

(67) ʔi6 hi6

บ้าน นี้

‘บ้านนี้’

(68) A: pə4ka2 ha2 sa6 na6 khe4 liə 2

ปากกา อันไหน IM* คุณ ทำ อยาก

‘คุณอยากได้ปากกาแห่งไหน’

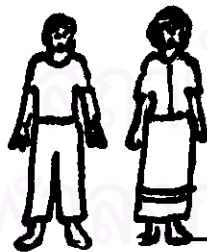
B: pə4ka2 hra6 sa6

ปากกา นี้ IM

‘ปากกาแห่งนี้’ (ผู้พูดถือปากกาอยู่ในมือ)

ตัวอย่างที่ (67) เป็นการแสดงการใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ hi6 ‘นี้’ ซึ่งบ่งชี้ระยะใกล้ผู้พูดและผู้ฟัง แต่ในตัวอย่างที่ (68) คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ hra6 ‘นี้’ ใช้บ่งชี้ระยะที่อยู่ใกล้ผู้พูดเท่านั้น ในกรณีนี้ผู้พูดกำลังถือปากกาที่ถูกบ่งชี้อยู่

สำหรับคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทบ่งชี้ระยะทางซึ่งใช้บ่งชี้ระยะไกลผู้พูดและผู้ฟังนั้นมี 5 คำ แต่ละคำจะบ่งชี้ระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดไปเรื่อยๆตามลำดับ ดังนี้

hra6

na6

na6

nu6

naŋ5

นั่น

นั่น

นั่น

โน้น

นู้น

ภาพที่ 10 : ภาพแสดงระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังจากการใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ

*IM ย่อมาจาก identifying marker หมายถึง คำที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงการระบุหรือชี้เฉพาะสิ่งต่าง ๆ

(69) pa3 hr6
หนังสือ นั้น
'หนังสือเล่มนั้น' (ไม่ไกลจากผู้พูด)

(70) hi6 naŋ5
บ้าน บ้าน
'บ้านหลังบ้าน' (ไกลสุดสายตา)

จะสังเกตได้ว่าในตัวอย่างที่ (68)B และ (69) มีการใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะคำเดียวกัน คือ คำว่า hr6 ทั้งนี้เพราะคำว่า hr6 มีความหมาย 2 ความหมาย คือ แปลว่า 'นี่' ในกรณีที่ผู้พูดถือของนั้นอยู่หรือของนั้นอยู่ใกล้ผู้พูดมากๆ และแปลว่า 'นั่น' ซึ่งบ่งชี้ระยะห่างที่ไม่ไกลจากผู้พูดมากนัก

คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทบ่งชี้ทิศทาง

คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทบ่งชี้ทิศทาง เป็นรูปบ่งชี้สถานที่ซึ่งใช้บ่งชี้ทิศทางของตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ซึ่งอยู่ในทิศทางตรงกันข้ามกัน มีตำแหน่งอยู่หน้าคำนาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทบ่งชี้ทิศทาง ซึ่งใช้ในการพรรณานสถานที่ ได้แก่ คำว่า hi6 'นี่' ใช้คู่กับ ni6 'นั่น' และ ha6 'นี่' ใช้คู่กับ na6 'นั่น' ส่วนคำว่า the6 'นั่น' และ nu6 'นั่น' ไม่มีคำที่ใช้คู่กัน

- คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทใช้ระบุทิศทาง ซึ่งใช้ระบุทิศทางของสิ่งของที่มีสองด้านหรือมีด้านหัวและด้านท้าย ได้แก่ คำว่า he6 'นี่' และ the6 'นั่น' *

* คำว่า he6 'นี่' และ the6 'นั่น' สามารถทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการได้ด้วย (ดูหัวข้อ คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการ หน้า 128)

คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทปรกติศทางที่ใช้ในการพรรณนาสถานที่

ในการใช้คำคุณศัพท์ประเภทนี้ ใช้บ่งชี้สถานที่ โดยผู้พูดจะแบ่งทิศทางออกเป็น 2 ด้าน โดยกำหนดให้ตำแหน่งของผู้พูดคือจุดศูนย์ ในการระบุทิศทางนั้นยังคงเกี่ยวข้องกับระยะใกล้-ไกลเมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง เช่น “ด้านนี้” หมายถึงด้านที่อยู่ใกล้ผู้พูด “ด้านนั้น” หมายถึงด้านที่อยู่ห่างผู้พูด เป็นต้น แต่ในบางกรณีด้านที่ผู้พูดยึดเป็นจุดอ้างอิง (point of reference) ก่อนนั้น ผู้พูดจะถือว่าเป็นด้านที่อยู่ใกล้ตัวผู้พูด ส่วนด้านตรงข้ามที่เหลือผู้พูดจะถือว่าเป็นด้านที่อยู่ไกลผู้พูด เช่น

(71) A: phi2 na6 ?i4tca2 ?i4suw2 khe4 ha2 se6 mo4
 ยาย คุณ นอน หัว ทำ ที่ไหน ด้าน
 ‘ยาย ยายนอนหันหัวไปด้านไหน’

B: ha6 se6 mo4
 นี้ ด้าน
 ‘ด้านนี้’ (ด้านทิศตะวันออก)

ตัวอย่างที่ (71) ผู้พูด B ยึดด้านทิศตะวันออกเป็นจุดอ้างอิงก่อน จึงมีความรู้สึกที่ด้านนั้นอยู่ใกล้ตัวเอง จึงใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ ha6 ‘นี้’

การใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทนี้มักจะใช้คำเป็นคู่ๆ เพื่อบ่งชี้ด้านสองด้านให้มีความหมายตรงกันข้ามกัน ดังนี้

(72) hi6 se6 mo1 ใช้ตรงข้ามกับ ni6 se6 mo4
 นี้ ด้าน นั้น ด้าน
 ‘ด้านนี้’ ‘ด้านนั้น’

สถานการณ์ เด็กสาวคนธิมปีชื่อ หล้า กำลังเค็ดผักหอมอยู่กับแม่และมีผู้จ้ยนั่งอยู่ด้วย ในขณะนั้น หล้ารุกใบหอมจากโคนไปยังยอด ซึ่งจะเป็นการรุกข้อนแนวหนามของก้านหอม (ปกติหนามของหอมจะโค้งลงดินคล้ายหนามของต้นกุหลาบ) แม่ของหล้าต้องการสอนให้หล้าเปลี่ยนวิธีรุกหอมใหม่ โดยให้หล้ารุกหอมจากอีกด้านหนึ่ง คือ ด้านยอดของก้านหอมลงมาทางด้านโคนของยอดหอม ก็จะไม่ถูกหนามของก้านหอมตำนิ้วมือ แม่ของหล้าพูดว่า

(75) *hə6 se6 mɔ4*

นี่ ด้าน

‘ด้านนี้’

ตัวอย่างที่ (75) ผู้พูดใช้คำว่า *hə6* ‘นี่’ เพราะผู้พูดยึดด้านที่เป็นยอดของก้านหอมเป็นจุดอ้างอิง (โดยที่ไม่มีการใช้ท่าทาง (*gesture*) ใดๆ เช่น การชี้ เป็นต้น) ซึ่งเป็นด้านที่ผู้ฟังไม่ได้จับ (ไกลผู้ฟัง) และถือว่าด้านยอดของก้านหอมเป็นด้านที่อยู่ใกล้ตัวเอง ส่วนอีกด้านหนึ่งที่เหลือคือด้านโคนของก้านหอมซึ่งเป็นด้านที่ผู้ฟังจับอยู่ในขณะนั้นเป็นด้านที่อยู่ไกลผู้พูดแต่อยู่ใกล้ผู้ฟัง ด้านที่อยู่ใกล้ผู้ฟังนั้นจะใช้รูปบ่งชี้สถานที่คำว่า *hə6* ‘นั่น’

คำว่า *hə6* จะใช้ในสถานการณ์ต่อไปนี้เป็นกรณีที่หล้ารุกหอมจากด้านยอดของก้านหอมลงมาทางด้านโคนของก้านหอมซึ่งเป็นการรุกหอมที่ถูกวิธีอยู่แล้ว แต่หล้าต้องการถามเพื่อความแน่ใจว่า ‘ด้านไหนเป็นการรุกหอมที่ไม่ถูกหนามหอมตำนิ้วมือ’ แม่ของหล้าจะตอบว่า ‘ด้านนั้น’ (ด้านที่ผู้ฟังจับอยู่ในขณะนั้นเป็นการรุกก้านหอมที่ถูกแล้ว) เช่น

(76) *hə6 se6 mɔ4**

นั่น ด้าน

‘ด้านนั้น’

* ตัวอย่าง (76) ได้จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้การใช้คำว่า *hə6* ‘นั่น’ ในสถานการณ์จริงและเป็นสถานการณ์เดียวกัน

จะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่ (75) และ (76) เป็นการบ่งชี้สถานที่ซึ่งบ่งชี้เฉพาะตำแหน่งของผู้พูดหรือผู้ฟังเท่านั้น ในกรณีของตัวอย่าง (76) จุดอ้างอิงของผู้พูดเปลี่ยนไป โดยไปอยู่ที่ด้านที่ผู้ฟังจับอยู่ ดังนั้นคำจุดอ้างอิงของผู้พูดอยู่ใกล้ผู้ฟัง (ด้านที่ผู้ฟังกำลังจับอยู่หรือกำลังใช้ของนั้นอยู่ในลักษณะนั้นๆ) ก็จะใช้คำว่า *thc6* 'นั่น (ใกล้ผู้ฟัง)' แต่คำจุดอ้างอิงของผู้พูดไม่ใช่เป็นด้านที่ผู้ฟังกำลังจับหรือใช้อยู่ ก็จะใช้คำว่า *hc6* 'นี่ (ถือว่าใกล้ผู้พูด)'

ในกรณีของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทที่ใช้ระบทิศทางนั้น ประเภทที่ใช้ในการพรรณนาสถานที่ (71-73) นั้น เป็นการบ่งชี้ที่กำหนดให้จุดที่เป็นจุดอ้างอิงของผู้พูดเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูด และจุดที่ไม่ได้เป็นจุดอ้างอิงเป็นตำแหน่งที่อยู่ไกลผู้พูด (หมายถึงจุดตรงกันข้าม) โดยไม่คำนึงว่าจุดอ้างอิงนั้นจะอยู่ใกล้หรือไกลตำแหน่งของผู้พูดในขณะนั้น ส่วนประเภทที่ใช้ระบทิศทางของสิ่งของที่มีสองด้านหรือมีด้านหัวและด้านท้าย (75-76) นั้นก็เป็นการบ่งชี้ตำแหน่งใกล้-ไกลซึ่งเป็นจุดที่ผู้พูดยึดเป็นจุดอ้างอิงเช่นกัน แต่ผู้พูดต้องคำนึงถึงว่าจุดอ้างอิงนั้นอยู่ใกล้/ไกลผู้พูดหรือผู้ฟังในขณะนั้นด้วย

จากตัวอย่างการใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปีทั้งหมด จะเห็นว่า คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือประเภทที่ใช้บ่งชี้ระยะทางและประเภทที่ใช้บ่งชี้ทิศทาง ลักษณะเด่นของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทบ่งชี้ระยะทางนั้นส่วนมากเป็นการบ่งชี้ระยะใกล้และไกลโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟัง นอกจากนี้ยังมีการแยกบ่งชี้ตำแหน่งใกล้เฉพาะผู้พูดและใกล้เฉพาะผู้ฟังเท่านั้น ส่วนการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะประเภทบ่งชี้ทิศทางนั้นมีลักษณะเด่น คือ เป็นการบ่งชี้ระยะใกล้และไกลของตำแหน่งที่เป็นจุดอ้างอิงของผู้พูด และยังมีการแยกบ่งชี้เฉพาะจุดอ้างอิงที่อยู่ใกล้ผู้พูดหรือใกล้ผู้ฟังเท่านั้นด้วย (เฉพาะในประเภทที่ใช้บ่งชี้ทิศทางของที่มีหัวท้าย)

4.2.1.2 คำสรรพนามชี้เฉพาะ

คำสรรพนามชี้เฉพาะในภาษาอิมปีมีลักษณะทางอรรถศาสตร์เหมือนกับลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเนื่องจากคำสรรพนามคือตัวแทนของคำนาม นอกจะเป็นตัวแทนของคำ

นามและมีลักษณะทางอรรถศาสตร์เหมือนคำนามแล้ว คำสรรพนามชี้เฉพาะยังมีคุณสมบัติบ่งชี้ระยะทางใกล้-ไกล ของคน สัตว์ หรือสิ่งของโดยเปรียบเทียบตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังอีกด้วย ในการสนทนาบทบาทของคำสรรพนามชี้เฉพาะจะมีบทบาทเทียบเท่าคำสรรพนามบุรุษที่ ๓ (third person pronoun) กล่าวคือ เป็นเพียง คน สัตว์ หรือสิ่งของที่ถูกกล่าวถึงเท่านั้น ส่วนลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำสรรพนามชี้เฉพาะนั้นมีบทบาทในระดับประโยคคือทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมตรง กรรมรอง และผู้รับผลประโยชน์ (benefactive) เป็นต้น

คำสรรพนามชี้เฉพาะในภาษาฮิมโปจะบ่งชี้ระยะใกล้-ไกลของคน สัตว์หรือสิ่งของโดยเปรียบเทียบตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังและมีมิติใกล้เฉพาะผู้พูดและเฉพาะผู้ฟังด้วย จากการยึดตำแหน่งของผู้พูดและของผู้ฟัง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

- คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน*
- คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน หมายถึง ผู้พูดและผู้ฟังสนทนาอยู่ในบริเวณเดียวกัน

คำสรรพนามชี้เฉพาะในภาษาอิมปี*				
ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน		ผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง		
ใกล้ผู้พูด/ผู้ฟัง	ไกลผู้พูด/ผู้ฟัง	ใกล้ผู้พูด		ไกลผู้ฟัง
ระบุสิ่งของ	ระบุสิ่งของ	ระบุสิ่งของ**	แสดงสิ่งของ***	ระบุสิ่งของ
hi6 'นี่'	hr6 'นั่น'	hr6 'นี่'	ha2 'นี่'	thr 6 'นั่น'
hr6 'นี่'	nr 6 'นั่น'			
	nu6 'โน้น'			

	kha4 'คนนั้น'			

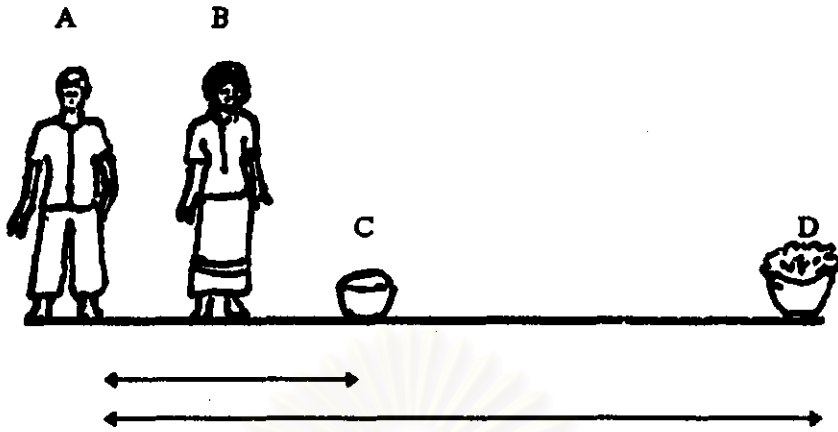
ตารางที่ 3 : ตารางแสดงคำสรรพนามชี้เฉพาะในภาษาอิมปี

ก่อนที่จะแสดงตัวอย่างการใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะทั้งสองประเภท ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างการสนทนาซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่งและอยู่ตำแหน่งเดียวกันซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะในภาษาอิมปี เนื่องจากการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำสรรพนามชี้เฉพาะมีมิติใกล้ผู้พูดและใกล้ผู้ฟังเข้ามาเกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

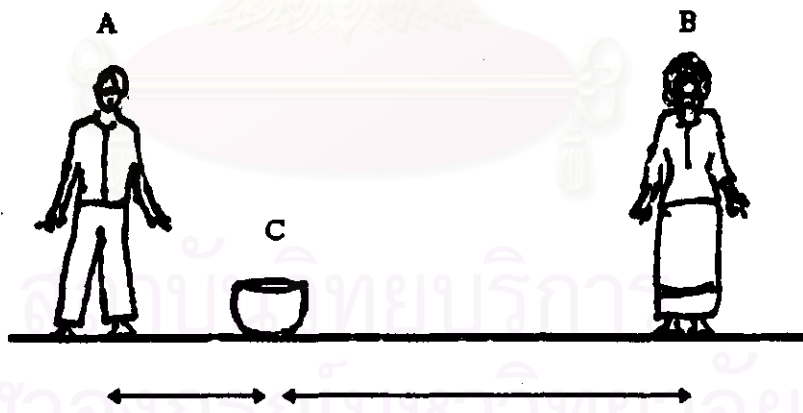
* สังเกตว่ามีคำสรรพนามชี้เฉพาะหลายคำทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะได้ เช่น hr6, hi6, nr6, และ nu6 นอกจากนี้รูปบ่งชี้สถานที่ประเภทคำสรรพนามชี้เฉพาะบางคำสามารถบ่งชี้สถานที่ได้หลายประเภท เช่น คำว่า hr6 ซึ่งมีความหมาย 'นี่' หรือ 'นั่น' ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

** , *** "ระบุสิ่งของ หมายถึง การบ่งชี้สิ่งของที่ปรากฏแก่สายตาของผู้พูดและผู้ฟังอยู่แล้วให้เด่นชัดออกมา" ส่วน "แสดงสิ่งของ หมายถึง การบ่งชี้สิ่งของที่เพิ่งปรากฏแก่สายตาของผู้ฟัง หรือปรากฏอยู่แล้วแต่ผู้พูดต้องการดึงความสนใจของผู้ฟัง"

ภาพที่ 11: ภาพแสดงการสนทนาในสถานการณ์ที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน

ภาพที่ 11 A และ B อยู่ในบริเวณเดียวกันและอยู่ใกล้กัน ไม่ว่า A หรือ B จะมีบทบาทเป็นผู้พูด ถ้าผู้พูดนั้นต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของสิ่งของ C ตำแหน่งของสิ่งของ C จะอยู่ใกล้จาก A และ B พอดีกัน และถ้าผู้พูดนั้นต้องการบ่งชี้สิ่งของ D ตำแหน่งของสิ่งของ D ก็จะอยู่ไกลจาก A และ B พอดีกันเช่นกัน ดังนั้นในกรณีนี้ระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้ฟังกับจุดอ้างอิงมีระยะเท่ากัน เนื่องจากทั้งผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน

ภาพที่ 12 : ภาพแสดงการสนทนาในสถานการณ์ที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

ภาพที่ 12 A และ B อยู่ในบริเวณเดียวกันแต่อยู่คนละตำแหน่ง เมื่อ A มีบทบาทเป็นผู้พูดต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของสิ่งของ C ระยะห่างของสิ่งของ C กับตำแหน่งของผู้พูด A จะอยู่ใกล้กัน แต่เมื่อบทบาทของผู้พูดถูกเปลี่ยนมาที่ B และ B ต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของสิ่งของ C ตำแหน่งของสิ่งของ C จะอยู่ไกลจากตำแหน่งของผู้พูด B แต่อยู่ใกล้กับตำแหน่งของ A ซึ่ง

มีบทบาทเป็นผู้ฟังในขณะนั้นแทน ในกรณีนี้ระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้ฟังกับจุดอ้างอิงมีระยะไม่เท่ากันเนื่องจากผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

ในภาพที่ 11 ในภาษาไทยถ้าผู้พูด A หรือ B ต้องการบ่งชี้สถานที่สิ่งของ D ในภาษาไทยจะใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า “นั่น” และในภาษาอังกฤษจะใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า “that” และในภาพที่ 12 ในภาษาไทยถ้าผู้พูด B ต้องการบ่งชี้สถานที่สิ่งของ C จะใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า “นั่น” ในภาษาอังกฤษจะใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะ คำว่า “that” เหมือนกันทั้งสองสถานการณ์ แต่ในภาษาอิมปีในภาพที่ 12 ถ้าผู้พูด B ต้องการบ่งชี้สถานที่สิ่งของ C ผู้พูด B จะใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า *hr6* ‘นั่น’ (ของอยู่ไกลผู้พูดแต่อยู่ใกล้ผู้ฟัง) และในภาพที่ 11 ถ้าผู้พูด A หรือ B ต้องการบ่งชี้สถานที่สิ่งของ D ผู้พูดจะใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า *hr6* หรือ *nr6* หรือ *nr6* ‘นั่น(ไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง)’ ตามระยะห่างของสิ่งของตามลำดับ* แต่จะใช้คำว่า *hr6* ‘นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)’ ไม่ได้ เพราะผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกันและอยู่ห่างจากสิ่งของ D เท่า ๆ กัน

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งไต่บ่งชี้สถานที่ในกรณีที่มีผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน

คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้ใช้บ่งชี้สถานที่คน สัตว์ หรือสิ่งของที่มีตำแหน่งอยู่ใกล้หรืออยู่ไกลจากผู้พูดพอ ๆ กันเนื่องจากผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน (ดูภาพที่ 11) ในกรณีนี้ระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้ฟังกับจุดอ้างอิงมีระยะเท่ากัน ด้วยสาเหตุนี้ทำให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำเดียวกัน คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้ คือ *hr6* ‘นี่’ *hr6* ‘นี่’ *hr6* ‘นั่น’ *nr6* ‘นั่น’ *nr6* ‘โน่น’ และ *kha4* ‘คนนั้น’

คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภทตามตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของ คือ

* การบ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่งนี้ พบได้ในการบ่งชี้สถานที่ในภาษาทั่วไป เช่น ในภาษาไทยและอังกฤษ ฯลฯ แต่ในภาษาคังฮ่าวใช้รูปบ่งชี้สถานที่รูปเดิมที่ใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีที่มีผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกันแต่ในภาษาอิมปีมีรูปบ่งชี้สถานที่ซึ่งใช้ในสถานการณ์ที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่งโดยเฉพาะ

- คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง
- คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้ฟังและผู้ฟัง

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้ใช้บ่งชี้สถานที่ตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ไกลผู้พูดและผู้ฟังพอ ๆ กัน คำสรรพนามประเภทนี้มี 2 คำ คือคำว่า *hi6* 'นี่' และ *hr6* 'นี่' ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน*

(77) *hr6* *na4* *la4* *ʔi6*
 นี่ ของฉัน ของ บ้าน
 'นี่เป็นบ้านของฉัน'

ตัวอย่างที่ (77) A และ B อยู่ใต้ต้นเก็นของ A ผู้พูด A พูดประโยคดังกล่าวเพื่อต้องการบ่งชี้ตำแหน่งบ้านของตัวเอง ในกรณีนี้ทั้ง A และ B อยู่ใกล้กับสิ่งของที่ต้องการบ่งชี้สถานที่เท่ากัน

(78) A: *ha2* *sa6* *na4* *klɛn2*
 ที่ไหน IM ของคุณ ทม?
 'ทำไมของคุณตัวไหน'
 B: *hi6* *sa6*
 นี่ IM
 'นี่'

*คำว่า *hi6* และ *hr6* มีความหมายและใช้บ่งชี้สถานที่เหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่การใช้ คือ คำว่า *hr6* จะต้องเกิดขึ้นโดดๆ จะเกิดร่วมกับคำเพื่อแสดงการระบุหรือชี้เฉพาะซึ่งต่างๆ "so6" ไม่ได้เพราะเข้าเกิดร่วมกับ คำว่า *hr6* จะหมายความว่า 'นั่น (ไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง)' (ดูตัวอย่าง (79))

ตัวอย่างที่ (78) B ต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของหมาตัวหนึ่งจากหลายตัวซึ่งอยู่ในบริเวณนั้น และอยู่ใกล้ A และ B ทอ ๆ กัน

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้ใช้บ่งชี้สถานที่ตำแหน่งที่อยู่ไกลของผู้พูดและผู้ฟัง มี 3 คำ ซึ่งใช้บ่งชี้ระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังไกลออกไปตามลำดับต่อไปนี้

ภาพที่ 13 : ภาพแสดงระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังจากการใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะ

(79) A: ha2 sa6 na4 khu2

ที่ไหน IM ของคุณ หมา

‘หมาของคุณตัวไหน’

B: hr6 sa6

นั่น IM

‘นั่น’

ใน (81) ผู้พูด B ต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของหมาตัวที่อยู่ห่างจากผู้พูดและผู้ฟังพอสมควร จึงต้องให้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า hr6 ‘นั่น’

(80) sɾ6 mɯ6 la2
 ใคร โผน เอามา (ค,ค)
 ‘ใครเอาโผนมา’

ใน (80) ผู้พูดต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของสิ่งของซึ่งอยู่ห่างจากผู้พูดและผู้ฟังมากพอสมควร ผู้พูดจึงเลือกใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้สถานที่ไกลมากที่สุด

นอกจากนี้ในภาษาอิมปียงมีคำสรรพนามชี้เฉพาะใช้บ่งชี้สถานที่บุคคลโดยเฉพาะ คือคำว่า kha4 ‘คนนั้น’ ปกติคำว่า kha4 มีความหมายว่า ‘คน’ ซึ่งเป็นคำนามแต่ไม่ใช่เป็นคำลักษณนาม (classifier) เนื่องจากคำลักษณนามที่ใช้กับคนมีอยู่แล้วคือคำว่า ja4 ‘คน’ คำว่า kha4 ที่มีความหมายว่า ‘คน’ นี้สามารถเกิดร่วมกับคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะได้โดยมีคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะมาขยายข้างหน้า เช่น hr6 kha4 ‘คนนี่’ หรือ nr6 kha4 ‘คนนั้น’ แต่ในบางสถานการณ์คำว่า kha4 สามารถทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามชี้เฉพาะใช้บ่งชี้สถานที่บุคคลได้ด้วยตนเอง โดยบ่งชี้สถานที่ตำแหน่งของบุคคลซึ่งอยู่ไกลผู้พูดและผู้ฟัง เช่น

(81) A: sɾ6 lo4 leʔ3
 ใคร รด เอาไป (อ,ส)
 ‘ใครเอารดไป’ (ผู้ที่สูง)
 B: kha4 leʔ3
 คนนั้น เอาไป(อ,ส)
 ‘คนนั้นเอาไป(ผู้ที่สูง)’ (ยังมองเห็นคนนั้นอยู่)

ตัวอย่างที่ (81) ผู้พูด B ใช้ kha4 บ่งชี้สถานที่บุคคลซึ่งผู้พูดและผู้ฟังรู้อยู่แล้วว่าเป็นใคร โดยรู้ได้จากการที่คน ๆ นั้นอยู่ในบริบทของการสนทนาและทั้งผู้พูดและผู้ฟังยังคงมองเห็นคนนั้นอยู่

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีและผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีและผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง หมายถึง คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของ โดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันแต่อยู่คนละตำแหน่งกัน (ดูภาพที่ 12) ในกรณีนี้ระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้ฟังกับจุดอ้างอิงมีระยะไม่เท่ากัน คำสรรพนามประเภทนี้ ได้แก่ hr6 'นี่(ใกล้ผู้พูด)' hα2 'นี่(ใกล้ผู้ฟัง)' และ hr6 'นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)' คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

- คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งใกล้ผู้พูด
- คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งใกล้ผู้ฟัง

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งใกล้ผู้พูด

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งระบุตำแหน่งใกล้ผู้พูดนั้น จะใช้เมื่อผู้พูดต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของที่อยู่ใกล้ตนเองมากๆ หรือผู้พูดถือสิ่งของนั้นอยู่ การใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้สามารถแบ่งได้ออกอีก 2 คำตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน คือ

- การใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการระบุสิ่งของชิ้นหนึ่งให้โดดเด่นออกมา ในสถานการณ์นี้มักจะมีการใช้ท่าทางประกอบด้วย เช่น การชี้ด้วยมือ หรือมองด้วยสายตา คำสรรพนามชี้เฉพาะนั้นคือคำว่า hr6 'นี่' เช่น

(82) hr6 hr6 la3
 ใคร นี้ เอามา (ค,ค)
 'ใครเอานี้ (ใกล้ผู้พูด)มา'

ตัวอย่างที่ (82) ผู้พูดเห็นมีดวงอยู่บนโต๊ะจึงถามผู้ฟังว่า 'ใครเอานี่มา' ในกรณีผู้พูดมีศูนย์กลางของการบ่งชี้ที่อยู่ที่มีตั้งวางอยู่ใกล้กับตำแหน่งของตัวเองในขณะนั้น

- การใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการแสดงสิ่งของ หรือต้องการดึงความสนใจของผู้ฟัง เช่น ในสถานการณ์การค้นหาสิ่งของหรือสถานการณ์ที่ผู้ฟังรอที่จะเห็นของสิ่งนั้นอยู่ คำสรรพนามชี้เฉพาะนั้นคือคำว่า *ha2* 'นี่' เช่น

(83) A: *hi6 hi6 **

ที่นี่ ที่นี่

'ตรงนี่ ตรงนี่'

B: *ha2 ha2*

นี่ นี่

'นี่นี่(ใกล้ผู้พูด)'

ตัวอย่างที่ (93) เกิดขึ้นในร้านขายขนมจีน โดย A เป็นเด็กหญิงคนอิมปีอายุประมาณ 10 ปี มาซื้อขนมจีนที่บ้านของ B ขณะนั้นมีลูกค้าอยู่ในร้านหลายคนรวมถึงลูกค้าคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชายกำลังนั่งรับประทานขนมจีนอยู่แล้ว ขณะเตรียมขนมจีนให้เด็กหญิงคนนั้น B ก็คุยกับลูกค้าคนอื่นไปด้วย เมื่อเตรียมเสร็จ B เผลอยืนด้วยขนมจีนไปวางไว้ข้างหน้าของผู้ชายคนที่กำลังนั่งรับประทานอยู่แล้ว เด็กหญิง A มองเห็นดังนั้นจึงร้องทักขึ้นมาว่า *hi6 hi6* ซึ่งหมายความว่า 'ตรงนี่ ตรงนี่' เมื่อ B นึกได้ก็หยิบด้วยขนมจีนขึ้นแล้วเปลี่ยนมาวางไว้ข้างหน้าของเด็กหญิง A ในขณะเดียวกัน B ก็พูดว่า *ha2 ha2* ซึ่งหมายความว่า 'นี่ นี่' คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่ง B กล่าวออกมานั้นหมายถึงด้วยขนมจีนดังกล่าว ในกรณีนี้ B ต้องการแสดงสิ่งของให้ A เห็นว่าตนได้ย้ายด้วยขนมจีนมาไว้ข้างหน้า A แล้ว การใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะดังกล่าวเป็นการบ่งชี้สถานที่เพื่อตอบสนองความสนใจของ

*คำว่า *hi6* 'ที่นี่' ในสถานการณ์นี้ ทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะ (ดูหัวข้อ คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปี หน้า 116)

A ที่กำลังรอของสิ่งนั้นอยู่ หรือในตัวอย่างต่อไปนี่ ก็เป็นการใช้คำสรรพนามดังกล่าวเพื่อเป็นการดึงความสนใจผู้ฟัง เช่น

(84) A: *ha2 ha2 he2 he2*
 นี้ นี้ ให้ ให้
 ‘นี่ นี่ (ใกล้ผู้พูด) เอาไปซิ’

ตัวอย่างที่ (84) เกิดในสถานการณ์ที่ B ต้องการให้ A ค้นหาบัตรประจำตัวประชาชนให้ A ใช้เวลาอยู่ช่วงหนึ่งจึงหาได้ เมื่อ A หาบัตรประจำตัวประชาชนของ B ได้จึงยื่นให้ B ในกรณีนี้ A ต้องการดึงความสนใจ B จึงรอบัตรประจำตัวประชาชนของตนอยู่ A ใช้คำว่า *ha2* ‘นี่’ เพื่อแสดงบัตรประจำตัวประชาชนให้ B เห็น

จะเห็นว่า ตัวอย่าง (82)- (84) คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า *hr6* ‘นี่ (ใกล้ผู้พูด)’ และ *ha2* ‘นี่ (ใกล้ผู้พูด)’ มีความหมายเหมือนกันและบ่งชี้ตำแหน่งใกล้ผู้พูดเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในสถานการณ์ของการใช้ คำว่า *hr6* จะใช้เมื่อผู้พูดต้องการระบุสิ่งของชิ้นหนึ่งให้โดดเด่นออกมา เป็นการบ่งชี้สถานที่ตามปกติ แต่คำว่า *ha2* จะใช้เมื่อผู้พูดต้องการแสดงสิ่งของเพื่อดึงความสนใจของผู้ฟัง

คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งใกล้ผู้ฟัง

คำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทนี้ จะใช้เมื่อผู้พูดต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของที่อยู่ไกลจากตำแหน่งของตัวเองแต่อยู่ใกล้ผู้ฟังหรือผู้ฟังถือสิ่งของนั้นอยู่ คำสรรพนามชี้เฉพาะนี้ก็คือคำว่า *hr6* ‘นั่น (ใกล้ผู้ฟัง)’

(85) A: *na6 ha2 ju6 jco6 thr6*
 คุณ ที่ไหน เอา ไป(ค,ต) นั่น (ใกล้ผู้ฟัง)
 ‘ลูกไปเอาที่ไหนมา นั่น (ใกล้ผู้ฟัง)นะ’

ตัวอย่างที่ (85) A นั่งอยู่บนเก้าอี้และเห็นลูกสาวของตัวเองกำลังนั่งเล่นของเล่นชิ้นหนึ่งอยู่กับพื้นบ้าน A ตามประโยคใน (85) โดยใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า *hr6* 'นั่น' แทนของเล่นที่ลูกสาวกำลังถืออยู่ ในกรณีนี้ *hr6* ปงชี้ตำแหน่งของสิ่งของที่อยู่ไกลผู้พูดแต่อยู่ใกล้ผู้ฟัง

(86) A: *hr6* *ŋ tɕa2* *hr6*
 นี่(ใกล้ผู้พูด) อะไร นี่(ใกล้ผู้พูด)
 'นี่ (ใกล้ผู้พูด) อะไร'
 B: *hr6* *pə4ka2* *hr6*
 นั่น (ใกล้ผู้ฟัง) ปากกา นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)
 'นั่น (ใกล้ผู้ฟัง) คือปากกา'

ตัวอย่างที่ (86) A และ B นั่งอยู่บนเก้าอี้ตรงข้ามกัน A ถือปากกาซ่อนไว้ในเสื้อของตัวเองแล้วถาม B โดยปงชี้ตำแหน่งของปากกาที่ตัวเองถือไว้ด้วยคำว่า *hr6* 'นี่' ส่วน B ซึ่งนั่งอยู่ห่างจาก A พอสมควรตอบคำถามโดยปงชี้ตำแหน่งสิ่งของที่ A ซ่อนไว้ด้วยคำว่า *hr6* 'นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)' ตัวอย่างนี้เป็นตัวอย่างที่อธิบายการใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่งได้ชัดเจนเพราะในกรณีที่ A มีบทบาทเป็นผู้พูดปากกาอยู่ใกล้ A ทำให้ A ใช้คำว่า *hr6* 'นี่ (ใกล้ผู้พูด)' แต่ขณะที่บทบาทผู้พูดถูกเปลี่ยนไปที่ B ในขณะนั้นปากกาก็ยังคงอยู่ใกล้ A (ซึ่งขณะนั้นมีบทบาทเป็นผู้ฟัง) เช่นเดิม แต่อยู่ห่างจาก B แล้ว ทำให้ B เลือกใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะคำว่า *hr6* 'นั่น' (อยู่ใกล้ผู้ฟัง) แทนที่จะใช้คำว่า *hr6* 'นั่น' (อยู่ใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง) ซึ่งเป็นคำสรรพนามชี้เฉพาะประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกันซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

สังเกตได้ว่า การบ่งชี้สถานที่ในตัวอย่างที่ (82) ถึง (86) ระยะห่างระหว่างตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังเมื่อเปรียบเทียบกับจุดอ้างอิงมีระยะไม่เท่ากัน ซึ่งระยะดังกล่าวเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังเลือกใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะต่างกัน

จากการนำเสนอคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะและคำสรรพนามชี้เฉพาะในภาษาอิมปี ผู้วิจัยพบว่า มีรูปบ่งชี้สถานที่บางคำมีหน้าที่เป็นได้ทั้งคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะและคำสรรพนามชี้เฉพาะ และมีการบ่งชี้สถานที่ระยะห่างคล้ายๆ กัน แต่รูปบ่งชี้สถานที่ทั้งสองประเภทที่น่าสังเกตมากที่สุด คือ รูปบ่งชี้สถานที่คำว่า *haʔ* ซึ่งไม่ว่าจะเป็นคำคุณศัพท์หรือคำสรรพนามก็สามารถบ่งชี้สถานที่ได้ทั้งตำแหน่งใกล้ผู้พูดและผู้ฟัง (proximal) และตำแหน่งไกลผู้พูดและผู้ฟัง (distal) ปรากฏการณ์ในภาษาอิมปีดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์จริงที่รูปบ่งชี้สถานที่รูปเดียวกันสามารถใช้บ่งชี้สถานที่ได้ทั้งระยะใกล้และระยะไกลจากตำแหน่งผู้พูดและผู้ฟัง การใช้และการตีความรูปบ่งชี้สถานที่ดังกล่าวนั้นสามารถเข้าใจได้ด้วยการใช้หรือสังเกตท่าทางประกอบ เช่น การยกสิ่งของนั้นขึ้นมาแสดงให้เห็น การชี้ไปที่สิ่งของที่ต้องการบ่งชี้ เป็นต้น

4.2.1.3 คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะ

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปีมีลักษณะทางอรรถศาสตร์คือ บ่งชี้ตำแหน่งหรือสถานที่ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นในสถานการณ์ของการสนทนา นอกจากนี้ยังบ่งชี้ตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของ โดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟัง ในขณะที่ผู้พูดกล่าวด้วยคำนั้นออกมา การบ่งชี้สถานที่ดังกล่าวอาจเป็นการบ่งชี้จุดเริ่มต้น จุดหมาย หรือตำแหน่ง (position) ก็ได้ ว่าอยู่ใกล้หรือไกลจากตำแหน่งของผู้พูดมากน้อยต่างกัน ซึ่งในภาษาอิมปีมีการบ่งชี้สถานที่ซึ่งอยู่ห่างจากตำแหน่งของผู้พูด 6 ตำแหน่ง คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปีมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์คือ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาของประโยคหรืออนุพากย์ โดยมีตำแหน่งอยู่ข้างหน้า และอยู่ติดกับคำกริยาหลักของประโยคหรืออนุพากย์นั้น นอกจากนี้คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะยังทำหน้าที่ขยายประธานโดยทำหน้าที่เป็นส่วนขยายประธาน (subject complement) ในประโยคเชื่อมความ (copular sentence) โดยมีตำแหน่งอยู่ข้างหน้าและอยู่ติดกับคำกริยาหลักของประโยคหรืออนุพากย์เช่นกัน

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปี							
ปัจจัยสถานที่รอบบริเวณของการสนทนา							
ปัจจัยจุดเริ่ม จุดหมายและตำแหน่ง*				บอกตำแหน่ง(เพ็งปรากฏ)**			
ผู้พูด/ผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน		ผู้พูด/ผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง		ผู้พูด/ผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน		ผู้พูด/ผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง	
ใกล้ผู้พูด/ผู้ฟัง	ไกลผู้พูด/ผู้ฟัง	ใกล้ผู้พูด	ใกล้ผู้ฟัง	ใกล้ผู้พูด/ผู้ฟัง	ไกลผู้พูด/ผู้ฟัง	ใกล้ผู้พูด	ใกล้ผู้ฟัง
hi6,ha6 'ที่นี่'	ni6 'ที่นั่น'	hi6,ha6	thi6	ha 2 'ที่นี่'	na 2 'ที่นั่น'	hu5	na2
	tha6 'ที่นั่น'	'ที่นี่'	'ที่นั่น'		nu6 'ที่โน่น'	'ที่นี่'	'ที่นั่น'
	nr6 'ที่นั่น'						
	na6 'ที่นั่น'						
	nu6 'ที่โน่น'						
	naŋ5 'ที่นู่น'						
ปัจจัยสถานที่ที่อื่น							
thi6 'ที่นั่น'							
ni6 'ที่นั่น'							

ตารางที่ 4 : ตารางแสดงคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะในภาษาอิมปี

* ,** ความแตกต่างระหว่างคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะทั้งสองประเภทนี้คือ ประเภทที่ใช้ปัจจัยจุดเริ่ม จุดหมาย และตำแหน่งเป็นการบ่งชี้ตำแหน่งซึ่งผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจหรือเห็นตำแหน่งของสิ่งต่างอยู่แล้ว แต่ประเภทที่ใช้บอกตำแหน่งที่เพ็งปรากฏแก่สายตาของผู้ฟังนั้น เช่น ในสถานการณ์ที่มีการค้นหาสิ่งต่าง ๆ

การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะเป็นการบ่งชี้ตำแหน่งใกล้-ไกลของสิ่งต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเช่นเดียวกับการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะและคำสรรพนามชี้เฉพาะ แต่การบ่งชี้ด้วยคำกริยาวิเศษณ์นี้มีการบ่งชี้เฉพาะตำแหน่งใกล้ ผู้พูดและผู้ฟังด้วยและยังมีการบ่งชี้สถานที่โดยแยกบ่งชี้ตำแหน่งรอบบริเวณของการสนทนาและที่อื่นด้วย ซึ่งเป็นการบ่งชี้สถานที่ที่แตกต่างจากคำชี้เฉพาะประเภทอื่นๆ คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะในภาษาอังกฤษสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่รอบบริเวณของการสนทนา
- คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่อื่น

คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ตำแหน่งรอบบริเวณของการสนทนา

คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทนี้เป็นรูปบ่งชี้สถานที่อีกประเภทหนึ่งซึ่งมีการใช้ที่หลากหลายและมีจำนวนคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะอยู่ในรูปบ่งชี้ประเภทนี้หลายคำ สามารถแบ่งออกเป็นอีก 2 ประเภทตามความแตกต่างของการใช้ ดังนี้

- คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้จุดเริ่ม จุดหมาย ของการเคลื่อนที่หรือตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของ
- คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะซึ่งให้บอกตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของที่เพิ่งปรากฏแก่สายตา

คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้จุดเริ่ม จุดหมาย หรือตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของ

คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทนี้บ่งชี้สถานที่ว่าจุดเริ่ม จุดหมาย หรือตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของอยู่ใกล้หรือไกลจากตำแหน่งของผู้พูดในขณะที่ผู้พูดกล่าวด้วยคำนั้นออกมา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

- คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน
- คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกันสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

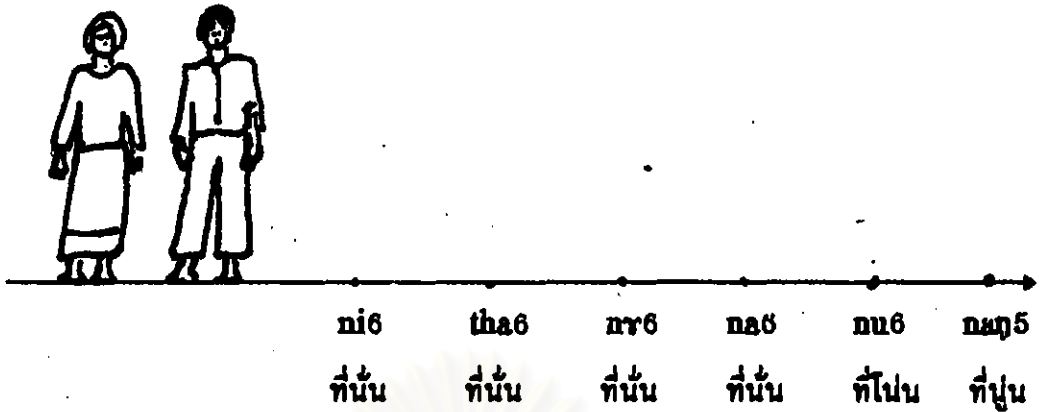
- คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้ตำแหน่งใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง
- คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้ตำแหน่งใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังประกอบด้วยคำกริยวิเศษณ์ 2 คำ คือ *hi6* 'ที่นี่' และ *ha6* 'ที่นี่' ทั้งสองคำมีความหมายและใช้บ่งชี้ตำแหน่งใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังเหมือนกัน แต่ *ha6* บ่งชี้บริเวณ (area) ของสถานที่ ในขณะที่ *hi6* บ่งชี้จุด (point) ของสถานที่ เช่น

(87) *ŋo6 hi6 lo2 ŋo6 ɲi2 wo4 ho1*
 ฉัน ที่นี่ มา(ต,ต) ทำ วัน ได้ แล้ว
 'ฉันมาที่นี่ 5 วันได้แล้ว'

ตัวอย่างที่ (87) ผู้พูดใช้คำว่า *hi6* 'ที่นี่' เพื่อบ่งชี้จุดของสถานที่ที่ตัวเองอยู่ในขณะที่กำลังกล่าวด้วยคำนั้นอยู่ (ดูตัวอย่าง (90) เพิ่มเติม)

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟังนั้น มีการบ่งชี้ระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง 6 ตำแหน่งดังต่อไปนี้

ภาพที่ 14 : ภาพแสดงระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังจากการใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะ

คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะดังกล่าวบ่งชี้ระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังไกลออกไปตามลำดับ โดยคำว่า ni6 บ่งชี้ตำแหน่งห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังน้อยที่สุดและคำว่า naʔ5 นั้นใช้บ่งชี้ตำแหน่งซึ่งอยู่ไกลจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังมากที่สุด ซึ่งผู้บอกภาษาคนอิมปีสามารถใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะแต่ละคำบ่งชี้ตำแหน่งหรือสถานที่ต่างๆ ซึ่งอยู่ห่างออกไปจากบ้านของผู้บอกภาษาได้ครบทั้ง 6 ตำแหน่ง ซึ่งแต่ละตำแหน่งอยู่ห่างกันประมาณ 10-20 เมตร

(88) A: ha2 tɕat2 ?i6 ni6

ที่ไหน ชาติ บ้าน อยู่

‘บ้านของชาติอยู่ที่ไหน’

B: tɕat2 ?i6 ni6 ni6

ชาติ บ้าน ที่นั่น อยู่

‘บ้านชาติอยู่ที่นั่น’

ตัวอย่างที่ (88) ผู้พูด B บ่งชี้ตำแหน่งของบ้านของชาติซึ่งอยู่ห่างออกไปจากตำแหน่งของผู้พูดประมาณ 30 เมตร

(89) A: naʔ5 na2 ni6 liə2 na2

ที่นู่น ไม่ อยู่ อยาก โหม

‘อยากอยู่ที่นู่นโหม’

B: ni6 lia2
 อยู่ อยาก
 ‘อยากอยู่’

ตัวอย่างที่ (89) ผู้พูด A ถาม ผู้ฟัง B โดยใช้คำว่า naŋ5 โดยบ่งชี้ตำแหน่งบ้านหลังหนึ่งภายในบ้านซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 50-60 เมตร

คำกริยาวิเศษณ์เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว คำกริยาวิเศษณ์เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่รอบบริเวณของการสนทนาในภาษาอิมปีซังมีการใช้แบบบ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูดหรือผู้ฟังเท่านั้น โดยอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่งในขณะที่มีการสนทนากัน ได้แก่ คำว่า ha6, hi6 ‘ที่นี่ (ใกล้ผู้พูด)’ และ thi6 ‘ที่นั่น (ใกล้ผู้ฟัง)’ เช่น

(90) A: ʔu6 lu3 ha6 ni4tu6

เข้า มา(อ,ส) ที่นี่(ใกล้ผู้พูด) นั่ง

‘เข้ามา(จากทิศตะวันตก) นั่งที่นี่’

B: hi6 ni4tu6

ที่นี่(ใกล้ผู้พูด) นั่ง

‘นั่งที่นี่(แหละ)’ (B ไม่เข้าไปนั่งในบ้าน แต่ยืนยันว่าจะนั่งข้างนอกตรงที่ B ยืนยันขณะนั้น)

ตัวอย่างที่ (90) เป็นสถานการณ์ที่เพื่อนบ้านมาหา A ที่บ้าน และ A พูดประโยคดังกล่าวโดยเลือกให้ ha6 ‘ที่นี่(ใกล้ผู้พูด)’ เพื่อต้องการบ่งชี้ตำแหน่งที่ตัวเองอยู่ แต่ B ใช้คำว่า hi6 ‘ที่นี่(ใกล้ผู้พูด)’ เพื่อต้องการบ่งชี้ตำแหน่งที่ตัวเองอยู่เช่นกัน ในกรณีนี้ ทั้ง A และ B ผลัดกันมีบทบาทเป็นผู้พูดและต่างก็บ่งชี้ตำแหน่งที่ตนเองอยู่เหมือนกัน แต่ A และ B ใช้คำกริยาวิเศษณ์เฉพาะไม่เหมือนกัน ความแตกต่างระหว่างคำว่า ha6 และ hi6 คือ คำว่า ha6 ใช้บ่งชี้บริเวณของสถานที่

ที่ผู้พูดอยู่ แต่คำว่า *hi6* ไข่มงชี้ ุขของสถานที่ที่ผู้พูดอยู่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าภาษาอิมปีมีการบ่งชี้สถานที่โดยมีมิติของการบ่งชี้บริเวณและตำแหน่งที่ผู้พูดอยู่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งปรากฏเฉพาะการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะเท่านั้น

(91) A: *na6* *hi6* *pr6* *tchi2* *la3*
 คุณ ที่นั่น(ใกล้ผู้ฟัง) เปิด หัว เอามา(ต,ต)
 ‘คุณเปิดน้ำที่นั่น แล้วหัวน้ำมา(จากที่ต่ำ)’

ภาพที่ 15 : ภาพประกอบแสดงการใช้คำกริยาวิเศษณ์ในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

ตัวอย่างที่ (91) A และ B อยู่ในบริเวณเดียวกันแต่อยู่คนละตำแหน่งในขณะที่มีการสนทนา โดย A อยู่ข้างในบ้าน B อยู่ที่ก๊อกน้ำนอกบ้านซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของบ้าน ในสถานการณ์ดังกล่าว A ต้องการให้ B หัวน้ำมาให้ ในกรณีนี้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างมีศูนย์กลางของการบ่งชี้อยู่ที่ตำแหน่งของก๊อกน้ำที่ B อยู่ในขณะนั้น แต่ระยะห่างระหว่าง A และ B กับก๊อกน้ำ (ซึ่งเป็นจุดอ้างอิง) ไม่เท่ากัน จึงทำให้ A ใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะคำว่า *hi6* ‘ที่นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)’ ซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ใกล้ B เท่านั้น เป็นที่สังเกตว่า การใช้คำว่า *hi6* ‘ที่นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)’ นี้ เหมือนกับการใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะคำว่า *the6* ‘นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)’ และการใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะ *he:6* ‘(ของ)นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)’ ซึ่งเป็นการบ่งชี้สถานที่เฉพาะตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้ฟังเท่านั้น

จากตัวอย่างที่ (91) ถ้า A และ B อยู่ในบ้านด้วยกันและต้องการให้ B ไปเปิดน้ำและหัวน้ำมาให้ ผู้พูด A ต้องพูดว่า

(92) A: nc6 ni6 pr6 tchi2 la3
 คุณ ที่นั่น(ไกลผู้พูดและผู้ฟัง) เปิด หัว เอามา(ต,ต)
 'คุณเปิดน้ำที่นั่น แล้วหัวมา(จากที่ต่ำ)'

ภาพที่ 16 : ภาพประกอบแสดงการใช้คำกริยาวิเศษณ์ในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน

ใน (92) ทั้งผู้พูดและผู้ฟังอยู่ในบริเวณเดียวกันและอยู่ใกล้กัน ในกรณีนี้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีระยะห่างเมื่อเปรียบเทียบกับกับตำแหน่งของก๊อกน้ำซึ่งเป็นจุดอ้างอิงเท่ากัน ดังนั้นเมื่อผู้พูดต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของก๊อกน้ำ ผู้พูดจึงเลือกใช้คำกริยาวิเศษณ์ที่เฉพาะคำว่า ni6 'ที่นั่น' ซึ่งบ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ห่างจากทั้งผู้พูดและผู้ฟัง(ประมาณ 10 เมตร)

คำกริยาวิเศษณ์ที่เฉพาะซึ่งใช้บอกตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของที่เพิ่งปรากฏแก่สายตา

คำกริยาวิเศษณ์ที่เฉพาะประเภทนี้ ใช้บ่งชี้สถานที่ คน สัตว์ หรือสิ่งของว่าอยู่ใกล้หรือไกลจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังพร้อมกับเป็นการบอกตำแหน่งของสิ่งที่เพิ่งปรากฏแก่สายตาของผู้ฟังในขณะนั้นด้วย ซึ่งมักใช้ในสถานการณ์ที่มีการค้นหาสิ่งของ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

- คำกริยาวิเศษณ์ที่เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน
- คำกริยาวิเศษณ์ที่เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกัน

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทนี้ใช้บ่งชี้ตำแหน่งของคน สัตว์ หรือสิ่งของที่อยูใกล้และไกล ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

-คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้ตำแหน่งใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ได้แก่คำว่า ha2 ‘ที่นี่’

-คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ได้แก่คำว่า na2 ‘ที่นั่น’

และ nu6 ‘ที่โน่น’

(93) A: ha2 wa4 ʔu6 pu1

ที่ไหน ไก่ ไช้ เน่า

‘ไช้ไก่เน่าอยู่ที่ไหน’

B(1): ha2 ha2

ที่นี่ ที่นี่

‘ที่นี่’

ตัวอย่างที่ (93) A และ B ให้อยู่ในบ้านและได้กลิ่นไช้เน่า เมื่อ A ถามคำถาม และ B ตอบด้วยถ้อยคำ B(1) ซึ่งใช้คำว่า ha2 ‘ที่นี่’ ซึ่งเป็นการบ่งชี้ตำแหน่งของรังไช้ไก่ที่อยู่ไม่ห่างจากผู้พูดและผู้ฟัง (ประมาณ 5 เมตร) ในสถานการณ์เดียวกัน ถ้าตำแหน่งของรังไช้ไก่อยู่ไกลออกไปอีก B จะตอบว่า

B(2): na2 na2

ที่นั่น ที่นั่น

‘ที่นั่น ที่นั่น’

ถ้อยคำดังกล่าว B ใช้คำว่า na2 ‘ที่นั่น’ เพื่อต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของรังไช้ไก่ที่อยู่ห่างจากตำแหน่งของ A และ B (ประมาณ 7-10 เมตร) มากกว่าในตัวอย่างที่ (93)B(1)

คำกริยวิเศษณ์ที่เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่ง

คำกริยวิเศษณ์ที่เฉพาะประเภทนี้ใช้บ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูดเท่านั้น คือ คำว่า hu6 ‘ที่นี่’ และบ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้ฟังเท่านั้น คือคำว่า na2 ‘ที่นั่น’

(94) A: hu5 na4

ที่นี่ (ใกล้ผู้พูด) ไง

‘(อยู่)ที่นี่ไย’

ตัวอย่างที่ (94) เกิดในสถานการณ์ที่ A และ B กำลังค้นหาสตางค์ซึ่งตกหายไปบริเวณหนึ่ง ทั้ง A และ B แยกกันค้นหาอยู่เป็นเวลานาน จนกระทั่ง A พบสตางค์เหรียญนั้นก่อนจึงร้องบอกให้ B รู้ว่าตนเองพบสตางค์แล้ว ในขณะนั้น A และ B อยู่คนละตำแหน่งกัน ผู้พูด A ใช้คำกริยวิเศษณ์ที่เฉพาะคำว่า hu5 ‘ที่นี่(ใกล้ผู้พูด)’ เพื่อบ่งชี้ตำแหน่งของสตางค์ที่อยู่ใกล้ตัวเองเท่านั้น

(95) A: na4 pə4ka 2 ha2 ni6 ho1

ของฉัน ปากกา ที่ไหน อยู่ แล้ว

‘ปากกาของผมนอยู่ที่ไหน’

B: na2 na2

ที่นั่น (ใกล้ผู้ฟัง) ที่นั่น (ใกล้ผู้ฟัง)

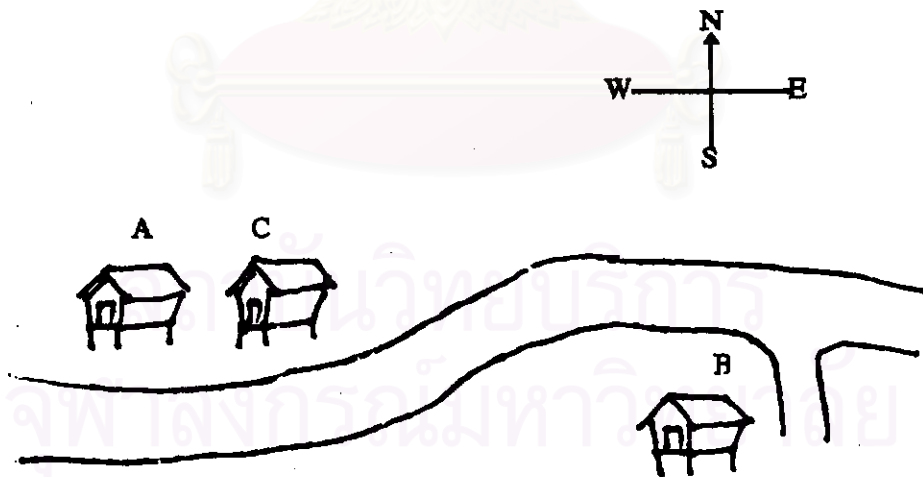
‘ที่นั่น ที่นั่น’

ตัวอย่างที่ (95) ผู้วิจัยเอง (A) กำลังนั่งเก็บข้อมูลอยู่โดยมีผู้บอกภาษา (B) นั่งอยู่ตรงกันข้าม สักครู่ผู้วิจัยหาปากกาของผู้วิจัยไม่เจอและทั้งผู้วิจัยและผู้บอกภาษาก็ช่วยกันค้นหาปากกา สักครู่ผู้บอกภาษาพบว่าปากกานั้นตกอยู่ใต้เก้าอี้ของผู้วิจัยเอง ผู้บอกภาษาจึงพูดขึ้นว่า na2 na2 ในกรณีนี้ผู้บอกภาษาต้องการบ่งชี้ตำแหน่งของปากกาซึ่งอยู่ห่างจากผู้บอกภาษาแต่อยู่ใกล้ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทเป็นผู้ฟังในขณะนั้น จะสังเกตได้ว่า คำกริยวิเศษณ์ที่เฉพาะคำว่า na2 ‘ที่นั่น’ สามารถ

ใช้บ่งชี้ตำแหน่งซึ่งอยู่ใกล้ผู้ฟังเท่านั้นและใช้บ่งชี้ตำแหน่งซึ่งอยู่ไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟังด้วย (ดูตัวอย่าง (93)B(2))

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทที่บ่งชี้สถานที่ที่อื่น (ไม่ใช่บริเวณโดยรอบของการสนทนา)

การใช้คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทนี้ มักใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายกับการใช้รูปบ่งชี้สถานที่ ซึ่งเป็นคำชี้เฉพาะประเภทอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้วคือ ผู้พูดมักจะเป็นผู้กล่าวบ่งชี้สถานที่ตำแหน่งนั้น ๆ เป็นคนแรกเองโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีการกล่าวถึงสถานที่หรือตำแหน่งนั้นมาก่อนในบทสนทนา นอกจากนี้ในการใช้คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทบ่งชี้สถานที่ที่อื่นนั้น เป็นไปได้ที่จะมีการกล่าวถึงสถานที่แห่งหนึ่งขึ้นมาก่อนในเนื้อหาของบทสนทนาแล้วจึงมีการใช้คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทนี้ภายหลังแต่การอ้างถึงสถานที่ที่กล่าวมาก่อนแล้วในการสนทนานั้นมิได้เกี่ยวข้องกับรูปแทน (anaphora) เพราะคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะอ้างถึงสถานที่จริงที่อยู่ในจักรวาลแห่งปริจเจตทั้งของผู้พูดและผู้ฟัง มิได้อ้างถึงคำอ้างอิงของรูปแทน (antecedent) ซึ่งถูกกล่าวมาก่อนแล้วในเนื้อหาของบทสนทนา คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทนี้คือคำว่า *this* 'ที่นี่' และคำว่า *ni6* 'ที่นั่น'*

ภาพที่ 17 : ภาพประกอบการใช้คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะซึ่งบ่งชี้สถานที่ที่ไม่ได้อยู่รอบการสนทนา

* ทั้งสองคำนี้เป็นคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะซึ่งเคยใช้ในการบ่งชี้สถานที่รอบบริเวณของการสนทนาที่ผู้วิจัยกล่าวมาแล้วข้างต้น (ดู ตัวอย่าง (91) และ (92))

(96) A: ɲ tɕa2 ɲ ka4 na6 ɛh/6 mɔ4 tɕa4 je6
 ทำไม คุณ ที่นั่น(ที่อื่น) ไม่ เทียว ไป(ต,ต)

(ผู้พูดเป็นเจ้าของ)

‘ทำไมคุณไม่ไป (สู่ทิศตะวันตก) เทียวที่นั่น (บ้านของผู้พูดซึ่งอยู่ที่อื่น)ล่ะ’

ตัวอย่างที่ (96) A และ B เป็นเพื่อนกันแต่อาศัยอยู่คนละหมู่บ้าน วันหนึ่ง A มาเทียวที่บ้าน B และคุยกันที่บ้านของ B และ A ตาม B ด้วยถ้อยคำใน (96) ในกรณีนี้รูปบ่งชี้ ɛh6 ‘ที่นั่น (ที่อื่นและผู้พูดเป็นเจ้าของ)’ บ่งชี้ตำแหน่งบ้านของ A เองซึ่งอยู่ห่างจากบ้านของ B มาก คืออยู่คนละหมู่บ้านและมีได้อยู่รอบบริเวณของการสนทนา แต่คำว่า ni6 ‘ที่นั่น (ที่อื่น)’ จะใช้ในกรณีที่ผู้พูดไม่ใช่เจ้าของของสถานที่นั้น เช่น

(97) C: ɲ tɕa2 ɲ ka4 na6 ni6 mɔ4 tɕa4 je6
 ทำไม คุณ ที่นั่น(ที่อื่น) ไม่ เทียว ไป(ต,ต)

(ผู้พูดไม่ใช่เจ้าของ)

‘ทำไมคุณไม่ไป(สู่ทิศตะวันตก) เทียวที่นั่น (บ้านของเพื่อนผู้พูดซึ่งอยู่ที่อื่น)ล่ะ’

ตัวอย่างที่ (97) ยังคงเกี่ยวข้องกับสถานการณ์และรูปภาพในตัวอย่างที่ (97) A และ C อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง และ B อาศัยอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง ทั้งสามคนเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่ง C มาที่บ้านของ B และ C พูดด้วยคำดังกล่าวโดยใช้คำ ni6 ‘ที่นั่น(ที่อื่นและผู้พูดไม่ใช่เจ้าของ)’ บ่งชี้ตำแหน่งบ้านของเพื่อนของเขา หมายถึงบ้านของ A ซึ่งอยู่ที่อื่น

สังเกตได้ว่า ในตัวอย่างที่ (97) ผู้พูด C ใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะคำว่า ni6 ‘ที่นั่น(ที่อื่นและผู้พูดไม่ใช่เจ้าของ)’ แทนคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะคำว่า ɛh6 ‘ที่นั่น(ที่อื่นและผู้พูดเป็นเจ้าของ)’ แม้ว่าบ้านของ A และบ้านของ C จะอยู่ในบริเวณเดียวกันก็ตาม แสดงว่าคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะคำว่า ɛh6 และ คำว่า ni6 (ซึ่งใช้บ่งชี้สถานที่ที่อื่น) มีการบ่งชี้สถานที่ต่างกัน คือ ɛh6 ใช้บ่งชี้ตำแหน่งของสถานที่ซึ่งผู้พูดเป็นเจ้าของสถานที่นั้น ดังนั้นผู้พูดจึงมีความรู้สึกกว่าสถานที่ที่ถูกกล่าวถึงอยู่ใกล้ตัวเอง แต่ ni6 ใช้บ่งชี้ตำแหน่งของสถานที่ซึ่งผู้พูดมิได้เป็นเจ้าของ ผู้พูดมิได้มี

ความรู้สึกว่าสถานที่ที่ถูกกล่าวถึงนั้นใกล้ตนเอง ดังนั้นในกรณีของการใช้คำว่า *mi6* ในสถานการณ์นี้ สถานที่ที่ถูกกล่าวถึงจึงอยู่ใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังพอ ๆ กัน (เช่นเดียวกับคำว่า *mi6* 'ที่นั่น' ซึ่งใช้บ่งชี้ตำแหน่งรอบบริเวณของการสนทนาซึ่งอยู่ใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง (ดูตัวอย่าง (92)) สามารถกล่าวได้ว่า การใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะคำว่า *mi6* และ *mi6* นี้เป็นการบ่งชี้สถานที่หรือตำแหน่งที่อยู่ในจักรวาลแห่งปริจเฉทเพราะเป็นการอ้างถึงสถานที่หรือตำแหน่งที่ไม่ได้อยู่รอบบริเวณที่มีการสนทนางันอยู่ แต่ทั้งผู้พูดและผู้ฟังรู้จักสถานที่นั้นอยู่ก่อนแล้วและสามารถเข้าใจและตีความรูปบ่งชี้ดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามการอ้างถึงสถานที่ดังกล่าวยังเป็นการอ้างถึงสิ่งที่อยู่ในบริบทของการสนทนาด้วย เพราะบริบทของการสนทนาครอบคลุมไปถึงจุดอ้างอิงต่าง ๆ ที่อยู่ในจักรวาลแห่งปริจเฉทด้วย

จากตัวอย่างการใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะนั้นก็คล้ายกับการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะและคำสรรพนามชี้เฉพาะ กล่าวคือ เป็นการบ่งชี้สถานที่หรือตำแหน่งที่อยู่ใกล้และไกลโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังเป็นสำคัญ โดยมีการบ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ใกล้และไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง และใกล้เฉพาะผู้พูดหรือผู้ฟังเท่านั้น แต่ลักษณะเด่นของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะคือ ในกรณีของการบ่งชี้ตำแหน่งใกล้เฉพาะผู้พูดนั้นก็มีมิติของการบ่งชี้บริเวณและการบ่งชี้จุดที่ผู้พูดอยู่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งมีติดกล่าวพบเฉพาะในการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะนี้เท่านั้น นอกจากนี้การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะยังมีการแยกบ่งชี้รบบบริเวณของการสนทนาและบริเวณที่อื่นด้วย

4.2.1.4 คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการ

คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการในภาษาอิมปีมีลักษณะทางอรรถศาสตร์ คือ บ่งชี้ตำแหน่งหรือสถานที่ของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังบ่งชี้ลักษณะหรืออาการของผู้ที่กำลังกระทำเหตุการณ์นั้นด้วย ส่วนลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาวิเศษณ์ประเภทนี้ทำหน้าที่ขยายความหมายของคำกริยาหลักในประโยคหรืออนุพากย์โดยมีตำแหน่งอยู่ข้างหน้าคำกริยานั้นเช่นเดียวกับตำแหน่งของคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะ แต่ถ้าประโยคหรืออนุพากย์ใดมีทั้งคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการและคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะ คำกริยา

วิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการจะอยู่ข้างหน้าและอยู่ติดกับคำกริยาหลัก ส่วนคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะจะอยู่ตำแหน่งข้างหน้าถัดมา เช่น

- (98) *thi6* *thc6* ?๑2 *khe4*
 ที่นั่น อย่างนั้น อย่า ทำ
 ‘อย่าทำอย่างนั้นที่นั่น(ใกล้ผู้ฟัง)’

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการในภาษามือบี	
ใกล้ผู้พูดและผู้ฟัง	ไกลผู้พูดและผู้ฟัง
<i>hc6</i> * ‘อย่างนี้’	<i>thc6</i> ** ‘อย่างนั้น’ <i>nc6</i> ‘อย่างโน้น’

ตารางที่ 5 : ตารางแสดงคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการในภาษามือบี

- (99) *hc6* *khe4*
 อย่างนี้ ทำ
 ‘ทำอย่างนี้’

- (100) *thc6* *khe4*
 อย่างนั้น ทำ
 ‘ทำอย่างนั้น’

* ,** คำว่า *hc6* และ *thc6* สามารถทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะเพื่อใช้บ่งชี้ทิศทางของสิ่งที่มีสองด้านหรือมีหัว-ท้าย (ดู ตัวอย่าง (75-76))

(101) *nc6* *khe4*

อย่างโน้น ทำ

‘ทำอย่างโน้น’

ตัวอย่างที่ (99)-(101) เป็นการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการ โดยใน (99) ผู้พูดใช้คำว่า *he6* ‘อย่างนี้’ บ่งชี้อาการอย่างหนึ่งของบุคคลที่สามซึ่งกำลังทำอาการอย่างหนึ่งอยู่และอยู่ใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังหรือผู้พูดทำอาการดังกล่าวให้ผู้ฟังดูเป็นตัวอย่าง ตัวอย่างที่ (100) ผู้พูดเลือกใช้คำว่า *he6* บ่งชี้อาการการของคนอื่นซึ่งกำลังทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอยู่ห่างจากผู้พูดและผู้ฟังพอ และตัวอย่างที่ (101) ผู้พูดใช้คำว่า *nc6* ‘อย่างโน้น’ บ่งชี้อาการการของคนอื่นกำลังทำกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ไกลจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ (99) และ (100)

ในบางสถานการณ์ คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการสามารถใช้บ่งชี้ลักษณะหรืออาการที่อยู่ใกล้เฉพาะผู้พูดหรือผู้ฟังในกรณีที่มีผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่งกัน เช่น

(102) *he6* *le?4*

อย่างนี้ ไป(อ,ส)

‘ไปอย่างนี้’

ตัวอย่างที่ (102) เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ผู้พูดและผู้ฟังนั่งคุยกันอยู่ในบ้าน และมีเหตุการณ์ที่ต้องทำให้ต้องเดินทางไปที่อื่น ผู้พูดกล่าวด้วยคำใน (102) เพื่อบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าตนเองจะออกเดินทางไปยังนอกด้วยชุดเดิมอย่างนี้ จะไม่เปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่อีกแล้ว เป็นการบ่งชี้ลักษณะการแต่งกายของผู้พูดเอง

(103) *the6* *le?4*

อย่างนั้น ไป(อ,ส)

‘ไปอย่างนั้น’

ตัวอย่างที่ (103) อยู่ในสถานการณ์เดียวกับสถานการณ์ใน (102) โดยผู้พูดกล่าวด้วยคำใน (103) เพื่อบอกให้ผู้ฟังไปโดยใส่ชุดเดิมที่ใส่อยู่ในขณะนั้นไม่ต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ เป็นการบ่งชี้ลักษณะการแต่งตัวของผู้ฟัง

จะเห็นได้ว่าการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการเป็นการบ่งชี้สถานที่ใกล้-ไกลโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับคำชี้เฉพาะประเภทอื่นๆ และจัดว่าเป็นคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะประเภทหนึ่งเพราะทำหน้าที่ขยายความหมายของคำกริยาหลักในประโยคหรืออนุภาคเช่นเดียวกันแต่คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการมีการบ่งชี้การกระทำหรือลักษณะของบุคคลในตำแหน่งที่มีการบ่งชี้สถานที่พร้อมกันด้วย การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการมีการบ่งชี้สถานที่ทั้งในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ตำแหน่งเดียวกันและอยู่คนละตำแหน่ง ซึ่งสามารถใช้ชุดของคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการชุดเดิมในทั้งสองสถานการณ์

4.2.2 กลุ่มหมวดคำ คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้

คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีเป็นรูปบ่งชี้สถานที่ประเภทสุดท้ายที่ผู้วิจัยศึกษา คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีมีระบบการบ่งชี้สถานที่ซับซ้อน อีกทั้งมีความหลากหลายในการใช้มากและที่สำคัญที่สุดคือคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีเป็นประเด็นหลักของการศึกษาของผู้วิจัยครั้งนี้ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะนำเสนอเรื่องคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีทั้งลักษณะทางอรรถศาสตร์ ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ และตัวอย่างการใช้โดยละเอียดในบทที่ 5

4.3 สรุป

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่า ภาษาอิมปีที่บ้านคง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ มีระบบการบ่งชี้สถานที่ที่หลากหลายซึ่งสามารถจัดเป็นหมวดคำ 2 กลุ่มหมวดคำใหญ่ๆ คือ หมวดคำประเภทคำชี้เฉพาะและหมวดคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ สำหรับหมวดคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ที่ผู้วิจัยจะกล่าวในบทที่ 5 สำหรับหมวดคำประเภทแรกคือ

หมวดคำคำชี้เฉพาะนั้นสามารถแบ่งออกเป็นหมวดคำย่อยได้อีก 4 ประเภท คือ คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ คำสรรพนามชี้เฉพาะ คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะ และคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะและบ่งชี้อาการ การบ่งชี้สถานที่ของแต่ละหมวดคำย่อยมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางอรรถศาสตร์ของหมวดคำย่อยแต่ละประเภท แต่สามารถกล่าวโดยรวมว่าเป็นการบ่งชี้สถานที่โดยบ่งชี้ตำแหน่งของคน สัตว์ สิ่งของ เหตุการณ์ ลักษณะหรืออาการที่อยู่ใกล้และไกลจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง

ลักษณะเด่นของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะบ่งชี้สถานที่ในระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปี คือ มีการบ่งชี้สถานที่หรือตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูดและตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้ฟังแยกออกจากกันซึ่งปรากฏการณ์นี้พบในหมวดคำย่อยคำชี้เฉพาะบ่งชี้สถานที่ครบทั้ง 4 ประเภทและบางประเภท มีการสร้างรูปบ่งชี้สถานที่ขึ้นใหม่ใช้โดยเฉพาะ ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะคือ มีการบ่งชี้สถานที่ตำแหน่งที่อยู่รอบบริเวณของการสนทนาและตำแหน่งที่อยู่อื่นด้วยแม้ว่าจะมิได้มีการสร้างรูปบ่งชี้สถานที่คำใหม่ขึ้นมาใช้ก็ตาม ได้แก่ การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะคำว่า *hi6* 'ที่นั่น' และคำว่า *ni6* 'ที่นั่น' ซึ่งสามารถใช้บ่งชี้สถานที่ทั้งตำแหน่งที่อยู่รอบบริเวณของการสนทนาและตำแหน่งที่อยู่อื่น และคำชี้เฉพาะรูปหนึ่งสามารถทำหน้าที่บ่งชี้สถานที่ได้หลายประเภท เช่น *he6* 'นี่' และ *he6* 'นั่น' สามารถทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์และคำกริยวิเศษณ์บ่งชี้อาการ ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในสังคมของคนอิมปีมีการบ่งชี้สถานที่ที่ชัดเจน สามารถระบุตำแหน่งของสิ่งต่างๆได้อย่างละเอียดและชัดเจนทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศที่เคยอาศัยอยู่นั้นมีสภาพเป็นป่าเขา จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีระบบของภาษาที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ พบว่ารูปบ่งชี้สถานที่รูปเดียวกันสามารถบ่งชี้ได้ทั้งตำแหน่งใกล้และไกลในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน คือ คำว่า *hr6* ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะและคำสรรพนามชี้เฉพาะ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากระบวนการบ่งชี้สถานที่ทั้งหมดในภาษาอิมปีผู้วิจัยพบว่าลักษณะการพรรณาสถานที่ในภาษาอิมปีที่ยึดสภาพภูมิประเทศระดับพื้นที่สูง-ต่ำนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะแต่อย่างใด เพราะผู้วิจัยไม่พบการยึดสภาพภูมิประเทศระดับพื้นที่สูง-ต่ำในการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะบ่งชี้สถานที่ประเภทใดเลย แต่ตรงกันข้ามผู้วิจัยพบว่า ลักษณะ

การพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปีที่ยึดสภาพภูมิประเทศระดับพื้นที่สูง-ต่ำเกี่ยวข้องกับกรบงชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบงชี้เป็นอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นนี้ในบทที่ 5 ต่อไป

ในบทต่อไป จะเป็นการนำเสนอรายละเอียดของรูปบงชี้สถานที่ประเภทหมวดคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบงชี้ในภาษาอิมปีและแสดงการใช้คำกริยาดังกล่าวในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งการใช้ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำ ทั้งที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักและคำกริยารอง นอกจากนี้จะเป็นการนำเสนอประเด็นที่มีความสัมพันธ์กันและความแตกต่างกันระหว่างระบบการพรรณนาสถานที่กับระบบการบงชี้สถานที่ในภาษาอิมปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย